На додачу до цих змін Швеція отримала право брати участь у прийнятті рішень в ЄС. Члени ЄЕЗ поза межами ЄС не можуть брати участь у процесі прийняття рішень, однак зобов'язані виконувати директиви [3].

Зі своєю широкою торговельною діяльністю Швеція має сильну позицію і може впливати на рішення ЄС в таких важливих питаннях майбутньої торгівлі, як відносини між торгівлею та навколишнім середовищем, інвестиціями, конкуренцією та стандартами працевлаштування.

Продовжуючи порівняння європеїзації Норвегії та Швеції, звернімось до статистики. Тут можна помітити, що торгівлі товарами мі Норвегією та ЄС стала ще більш інтенсивною з моменту приєднання до ЄЕЗ. Обсяг зовнішньої торгівлі товарами виріс в 4 рази з країнами ЄС та 3,1 рази з іншими країнами [4]. Водночас, у Швеції обсяг зовнішньої торгівлі товарами зріс майже в 2 рази як з країнами ЄС так і іншими країнами [5].

Також, можемо помітити що для обох країн ЄС є головним партнером. В Норвегії частка торгівлі з країнами ЄС зросла майже на 10 % (з моменту приєднання до ЄЕЗ), переважно завдяки розширенню експорту, однак в Швеції частка торгівлі з ЄС дещо впала (близько на 1,1 %). Однак варто зважати, що торгова політика ЄС сприяла збільшенню торгівлі Швеції з іншим світом.

Таким чином, той факт, що Норвегія не приєдналась до ЄС не тільки не сповільнило темп зростання обсягів торгівлі з ЄС порівняно зі Швецією, але можливо навіть сприяло інтенсифікації торгових відносин між Норвегією та ЄС. Це можливо через те, що деякі найважливіші сфери торгівлі Норвегії не піддались впливу ЄС. Наприклад, Норвегія може регулювати сектор рибальства, який досі займає 2гу позицію в структурі експорту, і дана країна не є членом митного союзу, що дозволяє встановлювати митні тарифи, які допомагають здобути більший виграш від зовнішньої торгівлі.

Підсумовуючи, можна сказати, що якщо звернути увагу на законодавчу базу, то звичайно Швеція є більш європеїзованою. Однак статистика говорить, що Норвегія є навіть більш залежною від торгівлі з ЄС (80% зовнішньо торгівельного обороту припадає на країни ЄС), аніж Швеція, а тому є більш інтегрованою в даний ринок. Можливо залишаючись на крок позаду інтеграції в ЄС, Норвегії вдалося бути ближчою до ринку ЄС в сфері торгівлі.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт. Government.no. Norway's relationship with the EU and the cornerstones of our European policy. – Режим доступу: https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/norways-relationship-with-the-eu-and-the-cornerstones-of-our-european-policy/id2457919/

2. Офіційний веб-сайт.Mission of Norway to the EU. The EEA Agreement. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.norway.no/en/missions/eu/areas-of-cooperation/the-eea-agreement/

3. Sawako Maruyama. The EU accession revisited: Why did Sweden join the EU in 1995? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.econ.kobe-u.ac.jp/RePEc/koe/wpaper/2017/ 1704.pdf

4. Офіційний веб-сайт. Statistics Norway. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ssb.no/

5. Офіційний веб-сайт. Statistics Sweden. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.statistikdatabasen.scb.se

Роман БОГАЧЕВ
к. філос. наук, докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту НАДУ при Президентові України

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ОРГАНІЗАЦІЇ – САМООРГАНІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Відповідно до діяльнісного та творчого підходів в межах концепції синергізму та теорії інституціоналізму зроблено напрацювання щодо дослідження процесів організації-самоорганізації суспільних систем, моделювання суспільного розвитку і формування належних компетенцій владної еліти, зокрема: 1) суспільні системи можливо розглядати як механізм контролю суспільного простору ланцюга суспільного відтворення через інтеграцію на основі встановлення організаційно-економічних зв'язків між учасниками системи; 2) до основних типів трансформаційних процесів в напрямі організації та самоорганізації можливо віднести інсорсінговий, аутсорсінговий і віртуальний способи інтеграції; 3) організаційно-економічні зв'язки виступають формотворчим фактором розвитку; 4) спосіб інтеграції в суспільний простір визначає сутність і тип стратегії розвитку, а організаційно-економічні зв'язки зумовлюють форму та механізм реалізації інтеграційної стратегії.

Таким чином, інституціональна економічність та ефективність будь-якої надскладної системи –зокрема національної економіки або суспільства, –визначається саме наявністю цілісних і гармонізованих соціальних систем (інтеграційних та інтегрованих структур), які забезпечують концентраціюсуспільного капіталу та потенціалу, ефективне використання ресурсів, наукомістких технологій за допомогою організаційно-економічних зв'язків в межах контрольованого суспільного простору відповідного ланцюга суспільного відтворення.

В соціально-економічній царині розвиток суспільних відносин знаходить прояв у відповідному розвитку організаційних форм соціальних

систем, які розрізняються певними ознаками та властивостями. З використанням праць Болотова С.П., Герасимчука В.Г., Єфремова В.С., Мільнера Б.З., Мочерного С.В., на базі опрацьованого матеріалу та сформульованих припущень запропоновано *Модель опису процесів організації-самоорганізації соціальних систем*, в якій процес самоорганізації соціальної системи ставиться в залежність від відповідних змін зовнішніх умов і внутрішніх чинників, котрі узагальнюються у межах певної етапності: відтворюється динаміка, ритміка та архітектоніка процесів організації-самоорганізації. Кожен з етапів має свою історичну обумовленість та цільову спрямованість, що знаходить втілення у певних показниках, котрі виступають критеріями кореляції, врівноваження та гармонізації взаємозв'язків на певному рівні цілісності, всебічності й істинності зв'язків у соціальних системах.

Зазначені узагальнення та системний підхід можуть використовуватися для управління надскладними ієрархічними та мережними системами на рівні взаємодії еліти та суспільства з метою отримання та втримання контролю за простором суспільного відтворення, ресурсами та запобігання впливам ззовні.

Спочатку надскладні структури здатні функціонувати лише у стабільному зовнішньому середовищі, регулювання в якому здійснюється виключно завдяки механізмам цінової конкуренції, жорстким формальним стосункам, домінує екстенсивний тип розвитку. Значне пожвавлення зовнішнього середовища (1940 – 1970-ті роки), що супроводжується бурхливими диференційними процесами з ускладненням взаємозв'язків (в т.ч. спеціалізації).

Відповідний перехід від стабільного до змінного зовнішнього середовища зумовлює розгортання процесів інтеграції, що сприяють створенню умов для вивчення зовнішнього середовища й активного реагування на дію зовнішніх факторів на основі всебічного дослідження існуючих взаємозв'язків та погодження інтересів учасників-елементів певних ділянок соціально-економічного та суспільно-політичного простору ланцюга суспільного відтворення. Це вимагає відповідного рівня децентралізації та впровадження «м'яких» механізмів управління.

Глобалізація і лібералізація ринків, міжнародний характер конкурентної боротьби зумовлюють перехід до організацій без жорстких меж: великі соціальні системи з елементами ієрархії взагалі стають не здатними адекватно та своєчасно реагувати на зміни в навколишньому середовищі, а відтак для свого самозбереження й розвитку вони стають невід'ємною частиною цього середовища, заперечують власні межі (віртуальний тип інтеграції), мають тенденцію перетворення у мережу. Саме в цьому й полягає зміст процесу створення «організацій без меж»: на рівні організацій – створення договірних об'єднань, –консорціуми, альянси тощо, а на рівні суспільства, соціальних систем та всередині крупних організацій – виникнення мережних або сітьових структур, що

базуються на творчій співпраці їх учасників – співтворчості, – себто використовують переваги партнерських взаємозв'язків для гармонізації взаємодії в процесі суспільного відтворення.

Таке бачення дає нам можливість розгляду й опису зовнішніх процесів, що мають місце не тільки на поверхні соціальної системи та зумовлюються не лише впливом зовнішнього середовища. Показовим геополітичним прикладом розгортання процесів самоорганізації в окресленій ритміці та архітектоніці *Моделі системного опису процесів самоорганізації соціальних систем* є створення Європейського Союзу.

Підсумуємо результати відповідного історичного екскурсу. Економічна інтеграція стає фундаментом та основою налагодження інтеграційних процесів взагалі: Європейський Союз вже сьогодні є найбільшим торгівельним блоком у світі. Але головною метою ЄС насамперед залишається політичний союз — вільне об'єднання націй заради збереження миру та процвітання, бажання зробити все можливе, аби не спровокувати загрозу внутрішнього розколу і відродження суперництва між державами.

Таким чином, сформований на економічній основі виробничо-технологічних процесів та розвинений до відповідного управлінського рівня організаційно-економічного механізму інтеграції має стати механізмом самоорганізації Європейських країн на основі суб'єкт-суб'єктних взаємозв'язків та відносин.

Крім того, понад півстолітня історія розбудови Європи глибоко змінюється менталітет європейців та важелі влади. Уряди країн-учасників Союзу, незалежно від політичної приналежності, добре усвідомлюють, що давні часи абсолютного національного суверенітету закінчились і що старі нації зможуть іти шляхом економічного та соціального прогресу, лише об'єднавши свої зусилля – суб'єктність одного постає через суб'єктність інших-багатьох-всіх, тобто мережування.

Вже на початку XXI століття європейська культура розглядається як розмаїття єдності та єдність різноманітності форм та сутностей, які докорінно відрізняються одна від одної. Методи Співтовариства грунтуються на постійному діалозі між національними та спільними інтересами. Долаються столітня ворожості, думки про гегемонію та панування, протистояння Сходу і Заходу. Закінчення етапу «холодної війни», економічне та політичне об'єднання континенту має означати новий етап у європейській історії.

Отже, мережування – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначає як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так й у всьому світі. Від часу свого заснування ЄС має можливість перетворитися на один із найпотужніших фінансово-економічних і політичних центрів світу, ключовий компонент нової архітектури європейської безпеки, ядро системи європейських цінностей і стандартів.